

The Journal of Academic Social Science Studies

JASSS

International Journal of Social Science

Doi number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS7789>

Number: 73 , p. 71-79, Winter 2018

Araştırma Makalesi / Research Article

Yayın Süreci / Publication Process

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date - Yayın Kabul Tarihi / Article Acceptance Date

28.08.2018

09.12.2018

Yayınlanma Tarihi / The Published Date

31.12.2018

YAYIMLANMIŞ MAKALELERİN BİLİMSEL ARAŞTIRMA SÜREÇLERİNE UYGUNLUK DÜZEYLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

*THE EVALUATION OF APPROPRIATENESS LEVEL OF PUBLISHED
ARTICLES TO THE SCIENTIFIC RESEARCH PROCESS*

Doç. Dr. Bayram Bıçak

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8006-4677>

*Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü,
bayrambicak@akdeniz.edu.tr*

Öğrt. Gönül Gök

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8046-6657>

MEB

gnlckr07@hotmail.com

Öğrt. Özge Göçer

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2087-5616>

MEB

ozgegocer07@hotmail.com

Öğrt. Ayşenur Tavlıca

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8642-0000>

MEB

aysenurtavlica@gmail.com

Öz

Günümüzde akademik çalışmalarda puan sistemi ve getirileri dolayısıyla araştırmalara gerekli özenin gösterilmediği, dolayısı ile disiplinsiz araştırmaların çoğaldığı

gözlenmiştir. Bu çalışma, yayımlanmış makalelerin bilimsel araştırma süreçlerinde yaptıkları disiplinsiz davranışları saptama ve bunların zamana bağlı değişimini ele alma amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın evrenini uluslararası indeksli yayın yapan iki dergi ve ulusal düzeyde yayın yapan bir dergiden seçilen 350 makale oluşturmaktadır. Bu dergilerden amaçlı örnekleme yöntemiyle nicel araştırma yapmış toplam 103 adet makale ele alınmıştır. Araştırmada nitel gözlemlerden faydalanılmış olup literatür taranarak daha önce bu konuda hazırlanmış çalışmalardan 4 adet değerlendirme kriteri ortaya çıkarılmıştır. Bunlar sırasıyla; katılımcının haklarının ihlal edilmesi, kullanılan ölçek ve envanterler için gerekli izinlerin alınmaması, lisansı olmamasına rağmen kullanılan paket programların isimlerinin verilmesi ve çalışmada yapılması zorunlu olan geçerlik ve güvenilirlik analizlerinin yapılmaması olarak sıralanabilir. Ayrıca makale incelemesi yapan 4 araştırmacının kendi aralarında tutarlı değerlendirmeler yapıp yapmadıklarını test etmek amacıyla değerlendiriciler arası uzlaşma yüzdesi hesaplanmıştır. Yapılan analiz sonucunda bu uzlaşma; birinci kriter için %85, ikinci kriter için %88, üçüncü kriter için %100 ve dördüncü kriter için ise %93 olarak bulunmuştur. Elde edilen bulgulara göre; uluslararası indeksli derginin yayınladığı makalelerdeki katılımcı haklarını ihlal etme, kullanılan veri toplama araçları için gerekli izinleri almama ve geçerlik güvenilirlik çalışmalarına özen göstermeme oranlarında yıla bağlı olarak azalma görülmüşken, lisansı olmamasına rağmen paket program isimlerinden bahsetme oranında yıla bağlı olarak artma görülmüştür. Bunun temelinde, paket programların son yıllarda gelişen teknolojiyle birlikte yaygın şekilde kullanılması olduğu düşünülebilir. Ulusal düzeyde yayın yapan derginin yayınladığı makalelerde ise kullanılan veri toplama aracı için gerekli izinleri almama oranında yıla bağlı bir miktar azalma görülmüşken; katılımcı haklarını ihlal etme, lisansı olmamasına rağmen paket program isimlerinden bahsetme ve geçerlik güvenilirlik çalışmalarına özen göstermeme oranlarında yıla bağlı bir artma görülmüştür. Bunun temelinde derginin yıllar içerisinde yayınladığı makale sayısını artırma çabası sonucu disiplinsiz araştırma yapılmış çalışmalarını göz ardı etmesinin yattığı söylenebilir. Araştırma metodolojisi temelli yayın yapan 3. dergide ise dört kriter için yıllara bağlı belirgin bir fark gözlemlenmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Etik, Etik İhlal, Araştırma Etiği, Disiplinsiz Araştırma, Özensiz Araştırma

Abstract

It has been observed that in academic studies today, due to the point system and the return, the necessary care has not been given to the research and therefore, the undisciplined research has been increased. This study was conducted in order to determine the undisciplined behavior of published articles in the scientific research process and to deal with their time-dependent change. The study consisted of two international journals indexed broadcasting and selected 350 articles from a magazine which is broadcasting at the national level. A total of 103 articles has been taken from these journals for qualitative research by purposeful sampling method. Qualitative observations have been utilized in the research and literature has been reviewed and four evaluation criteria have been derived from the studies prepared in this regard. These are; Violation of the participants' rights, not taking the necessary permissions for the used scale and inventory, giving the names of the package programs used even though they are not licensed, and not carrying out the validity and reliability analyses that must be done in the work. In addition, the percentage of compromise between the evaluators was calculated to test whether the 4 researchers who made the article review made consistent evaluations among themselves. As a result of this analysis, 85% for the first criterion, 88% for the second criterion, 100% for the third criterion and 93% for the fourth criterion were found. According to the obtained data; There was a decrease in the rates of violation of the participants' rights in the articles published by the international indexed magazines, not ta-

king the necessary permissions for the data collection tools and not paying attention to the validity and reliability studies, although there was no increase in the rate of mentioning the package program names. On the basis of this, it can be considered that packet programs are widely used together with the developing technology in recent years. In the articles published by the national publication, while there was a decrease depend on a year at the rate of not taking the necessary permits for the data collection tool, there was an increase in the rates of violating participant rights, not mentioning package program names despite not having a license, and not paying attention to validity reliability studies. On the basis of this, it can be said that the endeavor to increase the number of articles published in the magazine over the years has been made to ignore the studies that have been conducted without research. For the third magazine based on the research methodology, no significant difference was observed for the four criteria due to years.

Key Words: Ethics, Ethical Violation, Research Ethics, Undisciplined Research, Careless Research

GİRİŞ

Son yıllarda sıkça duyduğumuz 'etik' sözcüğü aslında ahlakın pratiğe dönük tarafını oluşturmaktadır. Asıl içeriğinden soyutlaştırılarak kullanılmaya başlanan kavramın düzen-dışı, ahlak-dışı, din-dışı, gelenek-dışı, yasa-dışı her durumun "etik-dışı" olduğu gibi genelleyici bir yaklaşımla kullanıldığı sıklıkla karşılaşılan bir durumdur (Ruacan, 2005).

Bu bağlamda bilimsel araştırmalarda etik kavramı, araştırmaların istenilen şekilde düzgün, tarafsız ve bir hata karışmadan objektif sonuçlara ulaşması açısından çok önemlidir.

Webster sözlüğünün tanımına göre etik olmak ya da etik davranmak profesyoneller tarafından kabul edilmiş davranış biçimlerine uymaktır. Bilimde ve bilimsel araştırmada ilerleme güvene dayalı bir ortamda gerçekleşir. Bu nedenle bilim insanlarının, bilim dünyasının kendilerine duyduğu güveni koruyacak nitelikte araştırma yapmaları gerekmektedir. Bilimsel çalışmalarda nitelik kaygısı ön planda olmalıdır. Yayınları çoğaltmak amacıyla niteliğin elden bırakıldığı disiplinsiz ve özensiz çalışmalar yeğlenmemelidir. Aynı zamanda sadece bilim dünyasının değil ayrıca toplumunda güvenini kazanmak önemlidir. Çünkü bilimsel çalışmalar sonucu ortaya çıkan ürünler bilimin içinde geliştiği toplum tarafından benimsendiği sürece varlığını sür-

dürebilmektedir. Bilimsel çalışmalarda toplum yararı gözetilmeli, insanlığa zarar verecek bilimsel çalışmalara yer verilmemelidir. Bunların gerçekleştirilmesinde de dürüstlük ve titizlik çok önemlidir (Küçük, 2003).

Fikre, düşünceye, emeğe ve buluşa saygı gösterme, araştırmacının hakkını teslim etme gibi her araştırmacıda olması gereken temel değerler etiğin özünü oluşturmaktadır. Etik, her anlamda bilimsel araştırmaya duyulan güveni artırdığı için üzerinde durulması gereken bir konu olagelmıştır. Bu konu üzerine yapılan çalışmalarda araştırma etiği ve boyutlarına ilişkin olarak sınıflamalara rastlanmaktadır.

Uluoğlu (2009) araştırma etiğini "bilimsel çalışmalarda etik prensiplerin uygulanmasını konu alan, etiğin bir alt dalı" olarak tanımlayarak araştırma etiğinin alt konularını ise "yönetmelikler ile çerçevesi çizilmiş olan ulusal ve uluslararası düzenlemeler, insan ve hayvanlarda yapılacak araştırmaların planlanması ve uygulanması ve bilimsel yanıtma" olarak sınıflamaktadır.

Daha derin bir bakış açısıyla Bekaroğlu (2002) etiğe aykırı davranışları evrensel ve ulusal düzeyde ele alarak evrensel olan etik ihlalleri "kopya çekmek", "verileri uydurmak" ve "verileri değiştirmek" olarak üç başlık altında toplamış, Türkiye'ye özgü olan etik dışı davranışları ise yukarıdakilere ek olarak

şu şekilde sıralamıştır: “Kitap tercüme ederek kendi yazmış gibi adını koyup bastırmak”, “aynı makaleyi iki veya daha fazla dergiye göndererek bastırmak”, “yayımlanan makaleden diğer isim veya isimleri silip fotokopisini kullanarak tek isimle kendi yapmış gibi göstermek” olarak ifade etmiştir.

Bunun yanı sıra TÜBİTAK'ta araştırma ve yayın etiği konularında kendisinden beklenen duyarlılığı göstererek araştırma etiğine uygun olmayan davranışları sınıflamış ve bu ihlallere ilişkin cezai yaptırımları belirleyerek 04/09/2010 tarih ve III-9 nolu “TÜBİTAK Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Yönetmeliği” de yayınlamıştır. Aynı zamanda ULAKBİM veri tabanında yer alan dergilerin ve editörlerin araştırmaların kabulü sırasında etik ilke ve uygulamalara uyma konusunda daha katı ve kuralcı hareket etmeleri, araştırmacıların da bu yöndeki tutuma uyum göstermelerine yol açabilir. Gerektiğinde dergi editörleri yazarlarca gönderilen araştırma raporlarında etik olmayan bir durum gördüklerinde, bu durumu derginin yayın politikasına uymadığını öne sürerek çalışmanın yayınlanmasını reddedebilirler (Çivilidağ, 2018; Alkış ve diğerleri, 2016).

Akademik çalışmaların artması beraberinde bilimsel çalışmalarda disiplinsizlik ve özensizlik sorunlarını da gündeme getirmiştir. Araştırmalardaki bu sorunlar, yanlış sonuçların ortaya çıkması ve çalışmalara olan güvenin azalmasına neden olmaktadır. Ayrıca, bilimsel alandaki hızlı değişimler ve ilerlemeler “Mesleki Etik” kavramını uluslararası alanda daha çok irdelenir hale getirmiştir. Bu bağlamda bu çalışma uluslararası okuyucular için de önemlidir. Yabancı literatürde bu konuyla ilgili çalışmalar yeterince mevcutken, ülkemizde bu konunun son zamanlara kadar gündeme getirilmediği görülmüştür.

Bu çalışmada akademik dergilerde yayınlanan makalelerde etiğe aykırı davranışlar ne düzeydedir? Disiplinsiz araştırmaların sayısı yıllara göre nasıl bir değişim göstermektedir? gibi sorulara çözüm aranmaktadır. Bu şekliyle, bu çalışma, literatürdeki eksiği kapatmaya bir nebze çözüm olacaktır. Sonuç olarak bu araştırmada, bilimsel araştırmalar

ve onların doğal sonuçları olan bilimsel yayınlar üzerinde son yıllarda çok önemli etik sorunlar belirmiş ve dikkat çekilmiştir. Akademik kariyerde ilerleme için araştırma ve bilimsel yayın zorunluluklarının getirilmesi bu çalışmaların doğruluk düzeylerinin de doğru belirlenip belirlenmediği problemini doğurmuştur. Bilimsel bir yayının ve onun dayanağı olan araştırmanın doğruluk düzeyi sadece dergi editörlerini, akademik yöneticileri, bilimsel okuyucuları değil tüm toplumu ilgilendiren bir durumdur. Çünkü yalan veya yanlış bir bildiri toplum tarafından sağlanan araştırma fonlarının ziyan edilmesine, bilim çevrelerinin dolayısıyla tüm toplumun yanıltılmasına neden olmuştur.

Bilimsel yanılmanın genelde iki biçimi olduğu bilinmektedir. “Özensiz araştırma” veya “disiplinsiz araştırma” adı verilen şekilde aslında kötü niyetli olmayan ancak bilimsel metodolojiye uymayarak yanlış sonuçlara ulaşan araştırmacılar tanımlanmaktadır (Ruacan, 2005).

Bilimsel alanda, hızlı değişim sürecinin yaşandığı günümüzde, araştırmacıların beklentileri de değişim göstermektedir. Bu hızlı değişim, sonucunda mesleki ve toplumsal değişimler, araştırmacıları etik sorunlara daha duyarlı olmaya sevk etmektedir. Uçak ve Birinci (2008)’e göre literatürde giderek üzerinde daha çok durulan bilimsel etik ve intihal ülkemizde yeterince irdelenmeyen bir konudur. Literatürümüzde son yıllarda mesleki etikle ilgili çalışmalara önceki yıllara oranla daha sık rastlanmasına rağmen, intihal konusunda yapılan araştırmalar oldukça yetersiz kalmaktadır.

Bu çalışma bu doğrultuda bilimsel araştırmalarda disiplinsiz araştırmaları ve zamana bağlı değişimini ele alması amacıyla yapılmış önemli bir çalışmadır. Literatüre bakıldığında daha önce böyle bir çalışmaya rastlanmamış olup, yapılan araştırma bu alanda ilk ve özgün olması açısından da oldukça önemlidir.

YÖNTEM

Günümüzde akademik çalışmalarda puan sistemi ve getirileri dolayısıyla araştırmalara gerekli özenin gösterilmediği, dolayısı ile disiplinsiz araştırmaların çoğaldığı gözlenmiştir. Bu sorun doğrultusunda yaptığımız bu çalışmayla akademik araştırmalarda bu duruma karşı farkındalık yaratılmış olacaktır.

Bu araştırmada indeksli ve indeksiz dergilerin yıllara göre yayımlanan makalelerinin bilimsel yayın etik ihlaline göre yaptıkları etik ihlalleri hakkında evren ve örneklemenin belirlenmesinden sonra önce konuyla ilgili literatür (kaynak) taraması yapıldı ve bu konuda uzman kişilere de danışılarak konuya uygun bir kontrol listesi oluşturuldu.

Bu araştırmada literatür tarama yöntemi kullanılmış olup, araştırmanın evreni SSCI indeksli yayın yapan iki dergi ve indeksiz yayın yapan bir dergiden rastlantısal olarak seçilen 350 makaleden oluşmaktadır. Bu dergilerden amaçlı örnekleme yöntemiyle nicel araştırma yapmış toplam 103 adet makale ele alınmıştır. Araştırmada nitel gözlemlerden faydalanılmış olup literatür taranarak daha önce bu konuda hazırlanmış çalışmalardan 4 adet değerlendirme kriterleri ortaya çıkarılmıştır. Bunun yanı sıra kontrol listesinde, çeşitli karşılaştırmalar yapmak amacıyla, dergilerin yıllara göre etik ihlalini ve birbirine göre etik ihlali de karşılaştırılarak yüzde ve frekansları hesaplanmıştır. Değerlendirme kriterleri aşağıda belirtilmiştir.

Kriter 1: Katılımcı hakkı ihlali

Kriter 2: Gerekli izinlerin alınmaması ve belirtilmemesi

Kriter 3: Paket program isimlerinin verilmesi

Kriter 4: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarının yapılmaması

Araştırma sonucunda bilimsel araştırmalarda katılımcıların hakları ihlal edilmediğine dair hesaplanan değerlendiriciler arası uzlaşma yüzdesi %85, veri toplama aracını kullanmak için gerekli izin alınmadığına dair değerlendiriciler arası uzlaşma yüzdesi %88, lisansı olmamasına rağmen paket program isimlerinden bahsedilip bahsedilmediğine dair değerlendiriciler arası uzlaşma yüzdesi %100, güvenilirlik ve geçerlilik kanıtları yapılmasına gerekli özenin gösterilip gösterilmediğine dair değerlendiriciler arası uzlaşma yüzdesi %93 bulunmuştur. Buna göre değerlendiricilerin kendi arasında yeterli derecede tutarlı olduğu görülmüştür (Tavşancıl ve Aslan, 2001).

BULGULAR

3 derginin ulaşılabilen ilk ve son yayınları üzerinde yapılan tarama çalışması sonucunda belirlenen 4 kriter gereği uyum gösterme frekansları ve yüzdeleri elde edilmiştir. İncelenen makalelerdeki belirlenen dört kriteri taşıma – taşıyamama frekansları ve yüzdeleri Tablo1’de verilmiştir. Kriteri taşıma durumunda var, taşıyamama durumunda ise yok sütununa yerleştirilmiştir.

Tablo 1 Dergilerin Belirlenen Kriterleri Taşıma – Taşımama Frekansları Ve Yüzdeleri

		İlk Yıl		Son Yıl						
		Var		Yok		Var			Yok	
		f	%	f	%	f	%		f	%
Kriter1	1.Dergi	3	50	3	50	5	15	29		
	85									
	2.Dergi	1	11	8	89	12	29	30		
71										
3.Dergi	3	50	3	50	3	50	3			
50										
Kriter2	1.Dergi	4	67	2	33	17	50	17		
	50									
	2.Dergi	5	56	4	44	21	50	21		
50										
3.Dergi	3	50	3	50	2	33	4			
67										
Kriter3	1.Dergi	3	50	3	50	24	71	10		
	29									
	2.Dergi	2	22	7	78	20	48	22		
52										
3.Dergi	3	50	3	50	4	67	2			
33										
Kriter4	1.Dergi	1	17	5	83	1	3	33		
	97									
	2.Dergi	0	0	9	100	0	0	9		
100										
3.Dergi	0	0	6	100	0	0	6			
100										

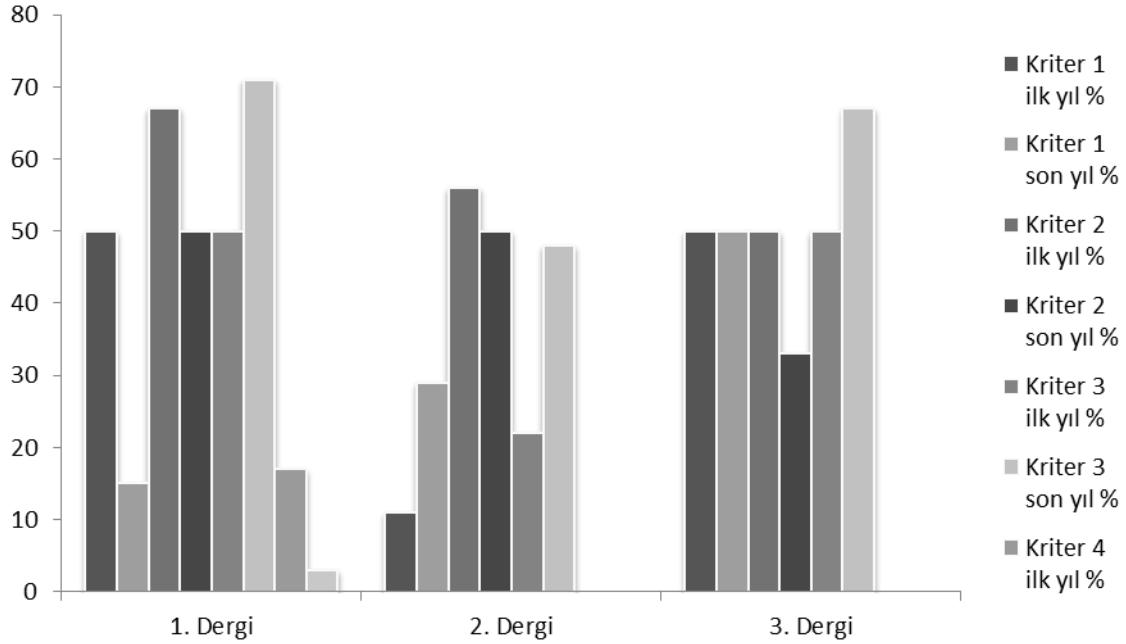
Tablo1'e göre uluslararası indeksli 1.derginin ilk yayınında incelenen makalelerde katılımcı haklarını ihlal etme oranı %50, son yayınında incelenen makalelerde ise %15; ilk yayınında incelenen makalelerde kullanılan veri toplama aracı için gerekli izinleri almama oranı %67, son yayınında incelenen makalelerde ise %50; ilk yayınında incelenen makalelerde lisansı olmamasına rağmen kullanılan paket program isimlerinden bahsetme oranı %50, son yayınında incelenen makalelerde ise %71; ilk yayınında incelenen makalelerde geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarına özen göstermeme oranı %17, son yayınında incelenen makalelerde ise %3 olarak saptanmıştır.

Ulusal düzeyde yayın yapan 2.derginin ilk yayınında incelenen makalelerde katılımcı haklarını ihlal etme oranı %11, son yayınında incelenen makalelerde ise %29; ilk yayınında incelenen makalelerde kullanılan veri toplama aracı için gerekli izinleri almama oranı %56, son yayınında incelenen makalelerde ise %50; ilk yayınında incelenen makalelerde lisansı olmamasına rağmen kullanılan paket program isimlerinden bahsetme oranı %22, son yayınında incelenen makalelerde ise %48; ilk yayınında incelenen makalelerde geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarına özen göstermeme oranı %0, son yayınında incelenen makalelerde ise %14 olarak saptanmıştır.

Araştırma metodolojisi odaklı yayın yapan 3.derginin ilk yayınında incelenen makalelerde katılımcı haklarını ihlal etme oranı %50, son yayınında incelenen makalelerde ise %50; ilk yayınında incelenen makalelerde kullanılan veri toplama aracı için gerekli izinleri almama oranı %50, son yayınında incelenen makalelerde ise %33; ilk yayınında incelenen makalelerde lisansı olmamasına rağmen kullanılan paket program isimlerinden bah-

setme oranı %50, son yayınında incelenen makalelerde ise %67; ilk yayınında incelenen makalelerde geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarına özen göstermeme oranı %0, son yayınında incelenen makalelerde ise %0 olarak saptanmıştır.

3 derginin belirlenen kriterleri taşıma yüzdelerinin yıllara bağlı değişiminin grafiği Grafik1'de verilmiştir.

Grafik 1: Dergilerin belirlenen kriterleri taşıma yüzdelerinin yıllara bağlı değişimi

Grafik1 incelendiğinde uluslararası indeksli yayın yapan 1.derginin 3 kriterde iyileşme gösterdiği, ulusal düzeyde yayın yapan 2.derginin 2 kriterde iyileşme gösterdiği ve araştırma metodolojisi odaklı yayın yapan 3.derginin 1 kriterde iyileşme gösterdiği söylenebilir.

SONUÇ

Bu çalışmada akademik dergilerde yayınlanan makalelerin, yıllara oranla etik kurallarına uyma durumları belirli başlıklar

altında incelemiş, bilimsel araştırmalarda disiplinsiz araştırmaları ve bunların zamana bağlı değişimleri ele alınmıştır. Üç derginin ulaşılabilen ilk ve son yayınları üzerinde yapılan tarama çalışması sonucunda belirlenen 4 kritere göre uyum gösterme frekansları ve yüzdeleri belirlenmiştir.

Araştırmanın sonuçlarına göre, araştırmalarda etik kurallarına uygun hareket etme, son yıllarda azalma halindedir. Alan yazında yayın etiğine ilişkin vurgu yapan pek çok çalışmada da benzer sonuçlar karşımıza

çıkılmaktadır (İnci, 2009; Arda, 2003; Büyüköztürk vd., 2017). Bu durumun sebebi, akademik çalışmaların hızla artması sonucu ortaya çıkan çalışma prensibindeki özensizlik ve disiplinsizlik gösterilebilir. Çalışmalarda etik kurallarına aykırı davranmak, sonuçların hem akademik alanda hem de toplum nazarında güvenilirliğini azaltacağından, araştırmacıların bu konuya daha fazla özen göstermeleri gerekmektedir. Oğuz (1999)'a göre çalışmaların artık ciddiye alınmaması, verilerine ve bulgularına inanılmaması bir bilim insanı için en ağır ve caydırıcı ceza olarak görülmektedir. Bu yaptırım araçlarından en önemlisi bilimsel yayınlardır ve bu noktada kuşkusuz gerçeklere dayanmak ve adil olmak koşuluyla yayım sorumlularına önemli bir işlev yüklemektedir. Yapılan bu araştırmanın, alan yazına bakıldığında bu tür çalışmalara az sayıda rastlanması ve özgün olması açısından da oldukça önemli olduğu düşünülmekte ve bu tür çalışmalar ile 'Mesleki Etik' alanında gerekli farkındalık yaratılmaya çalışılmaktadır.

Uluslararası indeksli yayın yapan 1. derginin yayınladığı makalelerdeki katılımcı haklarını ihlal etme, kullanılan veri toplama araçları için gerekli izinleri almama ve geçerlik güvenilirlik çalışmalarına özen göstermeme oranlarında yıla bağlı olarak azalma görülmüşken, lisansı olmamasına rağmen paket program isimlerinden bahsetme oranında yıla bağlı olarak artma görülmüştür. Bunun temelinde, paket programların son yıllarda gelişen teknolojiyle birlikte yaygın şekilde kullanılması olduğu düşünülebilir. Bu durumdan doğacak yayın ihlallerinin önüne geçebilmek için Ruacan (2005)'e göre istatistiksel analizlerin uzman istatistikçiler yardımı ile yapılması veya denetlenmesi gereklidir. Son yıllarda birçok dergi istatistik bakımından yazıları değerlendiren özel editörlere başvurmaktadır.

Ulusal düzeyde yayın yapan 2. derginin yayınladığı makalelerde ise kullanılan veri toplama aracı için gerekli izinleri almama oranında yıla bağlı bir miktar azalma görülmüşken; katılımcı haklarını ihlal etme, lisansı olmamasına rağmen paket program isimle-

rinden bahsetme ve geçerlik güvenilirlik çalışmalarına özen göstermeme oranlarında yıla bağlı bir artma görülmüştür. Bunun temelinde derginin yıllar içerisinde yayınladığı makale sayısını artırma çabası sonucu disiplinsiz araştırma yapılmış çalışmaları göz ardı etmesinin yattığı söylenebilir. Evcik (2009)'in çalışmasında da benzer şekilde özensiz ve disiplinsiz araştırmaların sayısında artış görüldüğü belirtilmiştir. Son yıllarda ülkemizden uluslararası forumlara yansıyan bilimsel yanıltma örnekleri çıkmıştır, Saygın dergilerde su yüzüne çıkan bu olaylar ülkemizden giden makale örneklerine karşı editörlerde, okurlarda ve bilim kamuoyunda olumsuz bir imaj doğmasına neden olmuştur (Forndon ve Büchler, 1999).

Araştırma metodolojisi odaklı yayın yapan 3. derginin yayınladığı makalelerde katılımcı haklarını ihlal etme ve geçerlik güvenilirlik çalışmalarına özen göstermeme oranlarında yıla bağlı bir değişim gözlenmemişken, kullanılan veri toplama aracı için gerekli izinleri almama oranında yıla bağlı azalma ve lisansı olmamasına rağmen paket program isimlerinden bahsetme oranında yıla bağlı artma görülmüştür. Yüzdelerdeki değişimler incelendiğinde bu derginin yayınladığı makalelerdeki hata oranlarının çoğunlukla aynı düzeyde olduğu ve yıla bağlı büyük bir değişim göstermediği söylenebilir. Ancak Ruacan (2005), İnci (2015), Arda (2003), Büyüköztürk vd., (2017)'nin çalışmalarında benzer çalışmalarda akademik yayınlarda geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarına özen göstermeme oranlarında yıldan yıla artış gösterdiği belirtilmektedir.

Sonuç olarak; ülkemizin ve tüm dünyanın önemli akademik problemi olan etik ihlal konusuna gerekli özenin gösterilmesi gerekmektedir. Son yıllarda gelişen teknolojiyle birlikte yaygın biçimde kullanılan paket program isimlerinin araştırmalara lisansı belirtilmeden dâhil edilmesinin etik olmadığı ve ticari boyutları olan programların reklamlarının yapıldığı, görülmektedir. Bu durum akademik alanlarda yaygın şekilde dile getirilme-

li ve bu konuda bilinçlendirme sağlamak amacıyla çeşitli çalışmalar yapılmalıdır. Bu nedenle alan yazında etik alanında yapılan çalışmalar desteklenebilir ve bu sayede araştırmalardaki 'Mesleki Etik' i kavramına ilişkin farkındalık artırılabilir.

KAYNAKÇA

- Alkış, H.; Karakaya, A. ve Sündük, A. (2016) Etik Algısının Kamu Çalışanları Üzerinde İncelenmesi, *The Journal of Academic Social Science Studies*, Number: 50 Autumn II, s. 183-201.
- ARDA, B. (2003). Bilimsel bilgi üretiminde yayın etiği. Sağlık bilimlerinde süreli yayıncılık, TÜBİTAK Matbaası.
- BEKAROĞLU, Ö. (2002). Dünya'da ve Türkiye'de Bilimsel Sahtekârlık. *Günce*, 22, Ankara: TÜBİTAK Matbaası.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., ÇAKMAK, E. K., AKGÜN, Ö. E., KARADENİZ, Ş., DEMİREL, F. (2017). Bilimsel araştırma yöntemleri. *Pegem Atıf İndeksi*, 1-360.
- ÇİVİLİDAĞ, Ö. Ü. A. (2018) Psikolojinin alt bilim alanı endüstri ve örgüt psikolojisi kapsamındaki bazı araştırmalarda etik sorunu. *The Journal of Academic Social Science Studies*, No: 66 , s. 387-400, Bahar 2.
- EVCİK, D. (2009). Bilimsel yayınlar ve etik. *Archives of Rheumatology*, 24(4), 170-171.
- FARNON J. R. ve BÜCHLER M. (1999). Two articles for comparison, *Brit J Surg*, 86:598-99.
- İNÇİ, O. (2009). Bilimsel yayın etiği ilkeleri, yanıltmalar yanıltmaları önlemeye yönelik öneriler. *Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık*, 7, 69-89.
- KÜÇÜK, M. (2003). Bilimsel Araştırma ve Etik Kurgu Dergisi s: 20,255-266.
- OĞUZ, N. Y. (1999). Bilimsel yayın etiği. *Klinik Psikiyatri*, 2(3), 153-159.
- RUACAN, Ş. (2005). "Bilimsel araştırma ve yayınlarda etik ilkeler." *Gazi Tıp Dergisi*, 16(4), 147-149.
- TAVŞANCIL, E., ÇOKLUK, Ö., GÖZEN ÇİTAK, G. (2010). Ankara Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi Kesin Raporu. Ankara.
- TÜBİTAK. (2010). Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Çalışma Esasları.
- UÇAK, N. Ö. ve BİRİNCİ, H. G. (2008). Bilimsel etik ve intihal. *Türk Kütüphaneciliği*, 22(2), 187-204.
- ULUOĞLU, C. (2009). Araştırma etiği, *Türk Tıp Dizini, Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık*, 47-52.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

Bıçak, B.; Gök, G.; Göçer, Ö. ve Tavlıca, A.. (2018). Yayımlanmış Makalelerin Bilimsel Araştırma Süreçlerine Uygunluk Düzeylerinin Değerlendirilmesi, *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies*, Doi number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS7789>, Number: 73 Winter 2018, p. 71-79.

